

ВЕЛИКА Діана Ігорівна

здобувач вищої освіти 3 курсу юридичного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України

ЛЕБІДЬ Інна Володимирівна

науковий керівник, доктор філософії у галузі права, доцент кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Сфера інтелектуальної власності посідає ключове місце в економічному розвитку держави. Від здобуття незалежності Україна поступово сформувала національну систему правового регулювання цієї галузі. Фундаментом законодавчого забезпечення охорони результатів творчої діяльності виступають положення Конституції України, що закріплюють гарантії захисту інтелектуальних напрацювань громадян [1].

Законодавчий масив у царині інтелектуальної власності охоплює Цивільний кодекс, профільні закони та міжнародні документи. Четверта книга ЦКУ "Право інтелектуальної власності" формує загальне підґрунтя регулювання майнових та особистих немайнових прав творців [2]. Цей розділ кодифікованого акту окреслює перелік об'єктів правової охорони: літературні й мистецькі твори, виконання артистів, звукозаписи, передачі мовлення, відкриття у науковій сфері, технічні рішення, промислові зразки, інтегральні мікросхеми, оригінальні пропозиції з удосконалення виробництва, нові сорти рослин та породи тварин, фірмові найменування, знаки для товарів, зазначення походження продукції та нерозкрита комерційна інформація.

Охорона авторства на творчі здобутки реалізується через механізми Закону "Про авторське право і суміжні права". Нормативний акт регламентує захист прерогатив творців інтелектуальних доробків, а також виконавців, виробників фонограм та організацій ефірного мовлення. Строк дії майнових

прав автора триває упродовж життя творця та 70 років після його смерті, що узгоджується зі світовою практикою [3].

Об'єкти промислової власності захищаються спеціальними законодавчими актами: "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг". Патентування винаходів передбачає подання належним чином оформленої заявки до уповноваженого органу, проходження формальної перевірки та експертизи по суті. Охоронний документ на винахід зберігає чинність двадцять років від дня реєстрації заявки.

Наша держава долучилася до провідних міжнародних інструментів регулювання інтелектуальної власності: Бернської конвенції з охорони літературних і художніх творів, Паризької конвенції про промислову власність, РСТ, Мадридської угоди щодо міжнародної реєстрації знаків. Участь у міжнародних механізмах забезпечує узгодженість вітчизняного правового поля зі світовими нормами та полегшує отримання міжнародної охорони для українських заявників [4].

Механізми відстоювання порушених прав функціонують у двох площинах – адміністративній та судовій. Правовласники можуть звертатися до судових інстанцій або спеціалізованих державних структур. Судовий розгляд надає можливість вимагати зупинення неправомірного використання, компенсації збитків, підтвердження прав. Адміністративний захист реалізується через звернення до Антимонопольного комітету, митних служб та інших органів.

Функціонування колективних організацій з управління авторськими правами зазнало суттєвих трансформацій. Ці структури адмініструють майнові права правовласників та забезпечують збирання й розподіл винагороди за користування творами [1]. Реформування системи колективного управління, запроваджене 2018 року, спрямовувалось на підвищення прозорості роботи зазначених організацій та оптимізацію механізмів розподілу авторської винагороди.

Одними з головних проблем захисту інтелектуальних прав залишаються розповсюдженість піратського контенту, особливо в інтернет-середовищі, недостатня результативність наявних механізмів захисту та низький рівень суспільної свідомості щодо необхідності поважати чужі творчі здобутки. Подолання цих перешкод вимагає постійного доопрацювання нормативної бази та інструментів її практичного втілення [3].

Стрімкий ріст цифрових інновацій породжує нові перепони для системи правового забезпечення. Нормативна база поступово пристосовується до сучасних реалій через удосконалення існуючих та прийняття нових законів. Нагальними стають проблеми захисту авторства в цифровому просторі, охорони інформаційних масивів, комп'ютерних програм та інших віртуальних об'єктів [2].

Курс на європейську інтеграцію спонукає до наближення вітчизняного законодавчого поля до стандартів ЄС. Документ про асоціацію містить окремий блок, присвячений регулюванню інтелектуальної власності, який встановлює параметри охорони та захисту прав, що підлягають впровадженню до української правової системи [4].

Отже, можна сказати, що українська система правового регулювання інтелектуальної власності загалом корелюється з визнаними світовими підходами і продовжує розвиватися відповідно до сучасних викликів. Водночас залишаються невирішеними певні труднощі практичного застосування правових норм, які потребують послідовних кроків для усунення.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про авторське право і суміжні права" від 23.12.1993 р. № 3792-XII. Відомості Верховної Ради України, 1994, № 13, ст.64.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України, 2003, №№ 40-44, ст.356.

3. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 15.12.1993 р. № 3687-XII. Відомості Верховної Ради України, 1994, № 7, ст. 32.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом від 16.09.2014 р. № 1678-VII. Офіційний вісник України, 2014, № 75, том 1, стор. 83.

Міністерство освіти і науки України
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Юридичний факультет
Кафедра цивільного та господарського права

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИВАТНОПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 127 річниці заснування Національного університету біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, 15 травня 2025 р.)

Київ 2025

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій.

Актуальні питання приватноправового регулювання в умовах євроінтеграції: тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 127-річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ, 15 травня 2025 року.) / За заг. ред. проф. О.Ю. Піддубного. Київ, 2025. 234 с.

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню актуальних питань у сфері приватного права в Україні та перспектив його розвитку і вдосконалення в контексті євроінтеграції.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів та здобувачів наукового ступеню, а також суддів, адвокатів та практикуючих юристів, спеціалістів у сфері приватного права.